

Хамедова О. А.,
доцент кафедри журналістики та нових медіа
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна),
кандидат філологічних наук
Ел. пошта: o.khamedova@kubg.edu.ua

Olha Khamedova,
PhD in Philology, Assistant Professor
of the Department of Journalism and New Media
of Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)
Email: o.khamedova@kubg.edu.ua
ORCID iD 0000-0002-9545-4464

УДК 070.19

DOI: 10.28925/2524-2644.2019.2.8

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС «ЖІНОЧИЙ ГОЛОС» (1931–1939): ВЕРСІЯ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ФЕМІНІЗМУ

WESTERN UKRAINIAN MAGAZINE WOMEN'S VOICE («ZHINOSHYI HOLOS») (1931–1939): SOCIALIST FEMINISM VERSION

У статті досліджено часопис «Жіночий голос», який видавався з 1931 до 1939 р. у Львові і був офіційним друкованим органом громадської організації «Союзу українських працюючих жінок “Жіноча громада”». Схарактеризовано сутність редакційної політики журналу «Жіночий голос», що позиціонував себе як соціалістичний, визначено ідеологічний дискурс, який формував часопис. Це видання пройшло довгий шлях від тематичної сторінки у газеті соціалістів «Громадський голос» до самостійного часопису.

Вибрана методологія — синтез феміністичного дискурс-аналізу і здобутків постколоніальної критики. Багато матеріалів у часописі можна назвати ідеологічними текстами, оскільки вони поширювали соціалістичні ідеї. У часописі «Жіночий голос» ідеологічний дискурс формувався у тому числі й за рахунок героїзації діячів соціалістичного руху межі XIX–XX ст. Журнал цілеспрямовано конструював ідеалізований образ української соціалістки-феміністки. Інтенціональність тексту збігалася з його прагматикою, адже авторський заклик до відданості соціалістичним ідеалам знаходив відгук у багатьох читачок-трудівниць.

У статтях часопису доволі часто трапляються згадки про спільну боротьбу з чоловіками проти капіталістів, що свідчить про небажання редакції ідентифікувати видання виключно з феміністичним рухом. Для соціалісток важливою насамперед була ідея економічного звільнення жінки, боротьба за гідні умови праці та її оплати, і спільниками у цьому вбачалися чоловіки-пролетарі.

Редакція соціалістичного часопису дотримувалася думки про те, що суто феміністськими гаслами може захопитися лише буржуазна жінка, а українським селянкам і робітницям (які були основною читачкою аудиторією) будуть ближчими ідеї соціальної справедливості.

Для ідеологічних текстів журналу характерна своєрідна авторська інтерпретація політичної ситуації, власні ідейні акценти та специфічна стилістика. У ході дослідження було з'ясовано, що західноукраїнський часопис «Жіночий голос» пропонував власну версію фемінізму, який включав феміністичні ідеї, національно-державницькі концепти і соціалістичну ідеологію.

Дослідження історії феміністичних тенденцій у медійному дискурсі й специфіки їх втілення у пресі є новим і перспективним напрямом в українському медіазнавстві.

Ключові слова: часопис, преса, «Жіночий голос», соціалізм, фемінізм, ідеологія.

The article studies the magazine “Woman’s Voice” («Zhinoshyi Holos»), which was published from 1931 to 1939 in Lviv and was the official press organ of the NGO Women’s Union of Ukrainian Working Women. The main objective of the study is to characterize the essence of the editorial policy of the magazine “Woman’s Voice” («Zhinoshyi Holos»), which positioned itself as a socialist, to define the ideological discourse that shaped the magazine. This edition has come a long way from the thematic page in the socialist newspaper “Public Voice” («Hromadskyi Holos») to an independent magazine.

Gender media studies in the Western scientific tradition already have significant gains, as research has been around since the 1960s. However, gender studies are a relatively young trend in Ukrainian media studies, as holistic research only emerged in the 2000s.

The chosen methodology is to combine feminist discourse analysis with the achievements of post-colonial criticism. Many of the articles in the newspaper can be called ideological texts because they spread socialist ideas. In the magazine “Woman’s Voice” («Zhinoshyi Holos») the ideological discourse was formed, among the other things, according to heroization of figures of the socialist movement at the turn of the 19th – 20th centuries. The magazine purposefully designed an idealized

image of the Ukrainian socialist feminist. The intentionality of the text in this case coincided with its pragmatism, because the author's call for devotion to socialist ideals was found in the response of many readers of the paper.

The magazine articles quite often mention the struggle of men and women against capitalists, which identifies that the editorial board is reluctant to identify its journal exclusively with the feminist movement. First of all, the idea of economic liberation of women, the struggle for decent working conditions and their remuneration were important to the socialists, and the proletarian men were seen as accomplices in this struggle. The editorial board of the socialist magazine was of the opinion that purely feminist slogans could be taken only by the bourgeois woman, and that Ukrainian peasants and workers (who were the main readers of the magazine) would be closer to the ideas of social justice.

Ideological texts of the magazine are characterised by a peculiar authorial interpretation of the political situation, their own ideological accents and specific stylistics. As a result of the study, it is found out that the Western Ukrainian magazine "Woman's Voice" («Zhinochyi Holos») offered its own version of feminism, which included feminist ideas, national-state concepts and socialist ideology.

The study of the history of feminist tendencies in the media discourse and the specifics of their implementation in the press is a new trend in Ukrainian media studies.

Key words: magazine, press, "Woman's Voice" («Zhinochyi Holos»), socialism, feminism, ideology.

Вступ. Гендерні медійні студії у західній науковій традиції вже мають значні здобутки, адже тривають з 1960-х років. Напрями нових постфеміністичних медійних досліджень, започаткованих у 1990-ті роки, на думку норвезької дослідниці Л. ван Зунен, стосуються насамперед таких питань: «Як гендерні дискурси закодовують у медійні тексти? Як аудиторії використовують і тлумачать гендерні медійні тексти? Як сприйняття аудиторії впливає на гендерне конструювання на рівні особистої ідентичності?» [1, 104]. Тож наразі дослідницьким завданням є не тільки вивчення засобів кодування відправника гендерного повідомлення, але і врахування альтернативних можливостей декодування.

Проте в українському медіазнавстві гендерні студії — відносно молодий напрям, оскільки цілісні дослідження з'явилися лише у 2000-х роках. Дослідниці цього питання цікавляться переважно сучасною пресою. Про це свідчать праці М. Чорнодон «Гендерна концептосфера сучасної періодики для жінок і чоловіків в Україні» (2016); І. Дяченко «Типологічна парадигма гендерно маркованих журналів в Україні кінця ХХ — початку ХХІ ст.» (2012); Т. Землякової «Гендерний складник соціальних комунікацій: структура та функції (на матеріалах друкованих видань України за 2008–2012 роки)» (2012); Г. Маркової «Чоловічий журнал у контексті гендерної преси (глобальне і національне)» (2012).

Можемо констатувати, що у 2010-х роках українські гендерні медійні дослідження активізувалися як у напрямі аналізу сучасних мас-медіа, так і преси в історичному аспекті. Достатньо згадати актуальні розвідки А. Волобуєвої, В. Гридчиної, М. Іванова, О. Ковальчук, В. Садівничого, Н. Сидоренко, М. Скорик, Л. Таран та ін.

Медіадослідниці (І. Ігнатенко, О. Оприско, О. Пода, О. Сушкова та ін.) вивчають українські

періодичні видання міжвоєнного періоду в контексті гендерних студій, при цьому звертають увагу на так звану жіночу пресу. На нашу думку, гендерно маркована преса міжвоєнного періоду потребує вивчення в аспекті специфіки взаємодії гендеру та ідеології. Тому **мета статті** — схарактеризувати сутність редакційної політики журналу «Жіночий голос», що позиціонував себе як соціалістичний; визначити ідеологічний дискурс, який формував часопис.

Методи дослідження. Методологія медійних гендерних досліджень включає як феміністичну критику, так і психоаналітичний підхід, міфопоетичний аналіз, здобутки семіотики, постструктуралістські ідеї, традиційний для мас-медіа якісний та кількісний аналіз. Найпопулярнішими, на думку Д. Мак-Квейла, є «літературні, дискурсивні і психоаналітичні методи» [1, 308].

Дослідження історії преси передбачає врахування багатьох факторів: історичних, політичних, економічних реалій доби, соціокультурного контексту тощо. Тому зрозумілою стає зацікавленість науковців міждисциплінарними підходами, зокрема дискурс-аналізом. Цей метод застосовував для аналізу новин нідерландський дослідник мови ЗМІ Т. ван Дейк у 1980-х роках. Для дискурс-аналітики важливим є «особлива інтонація, займенники, заголовки, тема, лексичні одиниці, метафори, колір чи ракурс, окрім багатьох інших семіотичних характеристик дискурсу, пов'язаних з таким абстрактним і загальним явищем, як владні суспільні відносини» [3, 19]. На сучасному постфеміністичному етапі розвитку гендерних досліджень відбувається переосмислення основних постулатів фемінізму і спроба оновлення його методологічного інструментарію. М. Лазар успішно синтезувала методи дискурс-аналізу і феміністичної критики та винайшла термін для нового

підходу — феміністичний критичний дискурс-аналіз [2].

Сучасна феміністична теорія стверджує, що питання гендеру не можна розглядати ізольовано від питань расової, культурної, регіональної, національної, релігійної ідентичності як окремої людини, так і соціуму взагалі. Саме тому для дослідження української преси міжвоєнного періоду важливими є постколоніальні студії, оскільки у цей період Україна була окупована різними державами. Тому, на нашу думку, для вивчення української преси міжвоєнного двадцятиріччя у методологічному аспекті плідним є поєднання феміністичного дискурс-аналізу зі здобутками постколоніальної критики.

Результати й обговорення. Жіноча організація «Союз українських працюючих жінок "Жіноча громада"» утворилася у 1931 р. з жіночої секції Української соціал-радикальної партії. Вона налічувала близько 8 тисяч членів і мала доволі розгалужену мережу філій (за звітом 1937 р. — 72 місцеві осередки) [4, 1]. «Союз українських працюючих жінок "Жіноча громада"» очолила І. Блажкевич, а Ф. Стахова, секретарка цієї організації, стала редакторкою місячника «Жіночий голос» (з 1938 р. — двотижневика). М. Богачевська-Хомяк зазначала, що «Союз працюючих жінок вирізнявся серед інших жіночих організацій політичним аспектом діяльності», оскільки окрім культурно-освітніх заходів влаштовував і політичні акції — маніфестації, демонстрації тощо [13, 254].

Західноукраїнські жіночі організації того часу («Союз українських працюючих жінок», «Союз українок» та ін.) мали власний погляд на жінку, її суспільні функції, а у своїх часописах конструювали своє уявлення про жіночу ідентичність, тобто втілювали власну феміністичну політику. Поділяємо думку Ш. Муфф про те, що «феміністична політика має займатися переозначенням категорії "жінка" в різних дискурсах і суспільних відносинах у такий спосіб, щоб вона більше не визначалася через субординацію» [5]. Варто дослідити, яким чином феміністична політика організації формувала ідеологічний дискурс часопису.

Часопис «Жіночий Голос» видавався з 1931 до 1939 р. у Львові. Це видання пройшло довгий шлях від тематичної сторінки у газеті соціалістів «Громадський голос» до самостійного журналу. А. Животко окреслював ідеологічний вектор часопису «Жіночий голос» як «соціалістично-радикальний» [6, 300]. Багато матеріалів, розміщених у ньому, можна назвати ідеологічними текстами, оскільки вони поширювали

соціалістичні ідеї. Так, на першій сторінці часопису за 5 липня 1938 р. був надрукований переклад статті соціалістки А. Ліонез. Вона обґрунтувала теорію «класового фемінізму», адже «свободу буржуазні і соціалістичні жінки розуміють не однаково» [7, 1]. Авторка вважала помилкою жіночого руху XIX ст. ігнорування соціального чинника. На її думку, потрібними були не тільки гасла про політичні права жінок, але і про «господарське визволення жінки» [7, 1]. Б. Еренрайх, авторка праці «Чим є соціалістичний фемінізм?» (1976), що стала знаковою для жіночого руху, погоджувалася зі своєю попередницею і стверджувала, що існує фундаментальний взаємозв'язок між жіночою боротьбою і класовою, бо «всі, хто прагне побудувати соціальну і культурну автономію робочого класу, обов'язково пов'язані з боротьбою за жіноче звільнення» [8].

У часописі «Жіночий голос» ідеологічний дискурс формувався у тому числі й за рахунок героїзації діячів соціалістичного руху межі XIX–XX ст. Так, перший номер «Жіночого голосу» (від жовтня 1936 р.) як окремого видання було присвячено громадській діячці, письменниці, «піонерці українського поступового жіночого руху» Анні Павлик. У нарисі «Анна Павлик» І. Блажкевич [9] наголосила на двох напрямках діяльності героїні — боротьбі за рівноправність української жінки та за соціальне визволення трударів. Згадувалася її спільна діяльність разом з «керманичами соціалістичного руху» (І. Франком, М. Драгомановим, М. Павликом) та переслідування їх царською владою за пропаганду соціалістичних ідей.

Образ Анни Павлик міфологізувався відповідно до канону агіографічної літератури. Акценти було розставлено на ключових етапах її нелегкого життя: сестра видатного соціаліста Михайла Павлика, що переживала з ним всі злигодні політичної боротьби, постійно перебувала у матеріальній скруті й тяжко працювала; за свої переконання переслідувалася владою, була заарештована і якийсь час перебувала у в'язниці, допомагала іншим політичним в'язням. Таким чином у нарисі було засвоєно основні сюжетні вузли з життєвих історій мучеників: народження у праведній сім'ї, свідомий вибір страдницького шляху, страждання через віру, яка підносить героїню на духовну висоту. Метафорично зображувався характер героїні, яка поєднувала у собі фемінні й маскулінні риси — «голубине серце» і «сталеву витривалість» [9, 6].

«Жіночий голос» загалом вирізнявся критичним ставленням до духовенства. Тож принагідно

здавалися тиск і залякування жіноцтва з боку церковників, щоб відвернути їх від ідей такої «поступової жінки»: «...застрашували “побожних” безбожництвом Анни Павлик, мовляв, душу чортові записала» [9, 6]. Проте для редакції її відданість ідеї визволення простої трудівниці від визиску і злиднів не була виявом атеїзму, а навпаки, швидше новою релігією, в яку хотіли повернути і читачок «Жіночого голосу».

Часопис цілеспрямовано конструював ідеалізований образ української соціалістки-феміністки. Іntenціональність тексту в цьому разі збігалася з його прагматикою, адже авторський заклик до відданості соціалістичним ідеалам знаходив відгук у багатьох читачок-трудівниць.

Ритуали, пов'язані з діями соціалістично-радикального руху, стали комунікативною подією у кореспонденції «Поклін народнім борцям». У ній повідомлялося, що делегатки Краєвого конгресу українських працюючих жінок під час роботи Конгресу відвідали могили Івана Франка, Анни і Михайла Павликів та виголосили там промови, запрягнувшись віддати всі сили боротьби за визволення рідного народу [10, 3].

Також у часописі публікувалися і художні твори українських та зарубіжних письменників, які загалом добиралися за соціальними й частіше гендерними критеріями. Зокрема, у «Жіночому голосі» було опубліковано вірші Анни Павлик, зокрема «Слово до жінок», та оповідання «За правду» [9]. Поетичні твори (Ю. Горошко «Служниця», Я. Чорни «Кавалю» (білор.), Я. Купала «Не плач» та ін.) на соціальну тематику мали пробуджувати співчуття до знедолених робітниць і бажання боротися проти визиску капіталістів.

Редакція неодноразово підкреслювала винятковість свого часопису, намагалася відмежуватися від інших жіночих періодичних видань, з якими конкурувала за читачку аудиторію. Редакторки переконували своїх читачок у тому, що лише «Жіночий голос» намагався «по щирості послідовно... своїм завданням покласти повне визволення жінки від усякого гніту, визиску й дурману разом з їх батьками, братами й чоловіками, цебто разом з українським працюючим народом» [11, 1]. Згадка про спільну боротьбу з чоловіками трапляється доволі часто у статтях видання, що свідчить про небажання редакції ідентифікувати свій часопис виключно з феміністичним рухом. Для соціалісток важливою насаперед була ідея економічного звільнення жінки, боротьба за гідні умови праці та її оплати. Спільниками у цій боротьбі бачили чоловіків-пролетарів. Так, на Краєвому конгресі українських працюючих

жінок, який відбувся у липні 1937 р., більшість делегаток «висказувала готовність співпрацювати з мужчинами при громадській праці», про що повідомлялося у кореспонденції» [4, 1]. За цією риторикою прихована не тільки відданість соціалістичним ідеалам, але й спроби вплинути на горизонт сподівань своєї читачкої аудиторії, сформувані «прагматичний потенціал комунікації» [12]. Тож редакція дотримувалася думки про те, що суто феміністськими гаслами може захопитися лише буржуазна жінка, а українським селянкам і робітницям (які були основною читачкою аудиторією часопису) будуть ближчими ідеї соціальної справедливості.

Для ідеологічних текстів часопису характерні своєрідна авторська інтерпретація політичної ситуації, власні ідейні акценти та специфічна стилістика. Так, у статті про засади діяльності Союзу українських працюючих жінок пропагувалися ідеали гуманістичного соціалізму, для якого неприйнятними є авторитарна влада, репресії та терор як засоби ідеологічної боротьби: «Найкращою формою влади і організацією співпраці та співжиття людей є демократія... На шляху до цього ідеалу стають проти засади демократії з одного боку комуністи, а з другого боку фашистські націоналісти, які уживають найбільш неморальних засобів неправди, лайки, обману та нечуваних способів терору» [11, 2].

Ідея класової боротьби не була так яскраво виражена, як у комуністичній пресі, проте у деяких текстах йшлося про опір визискувачів, які «будуть завзято і скажено боронити свої привілеї» у побудові нового справедливого ладу [11, 1]. Створювалася міфологічна картина, в якій образами «людей праці» протиставлялися «пестії», які живуть «у розкішному безділлі», «вороги справжнього поступу й визволення» [11, 1]. М. Богачевська-Хомяк уточнювала визначення ідеологеми «працююча жінка»: «Поняття “працюючі жінки” в тлумаченні соціалісток не мало нічого спільного з працею жінок, йому надавався політичний, класовий зміст» [13, 254].

Антагоністична картина світу створювалася за допомогою опозиційних часових координат *минулий — майбутній* світ: «відходячий світ соціальної несправедливості, гніту й визиску» і «новий світ людей праці», «новий світ правди й волі» [11, 1]. Зазначимо, що жінок не закликали до безпосередньої участі у класовій боротьбі. На думку соціалістів, місія жіноцтва була у тому, щоб силою своєї праці створювати новий світ, а не руйнувати старий.

У часописі знайшли втілення соціалістичні ідеї колективізму. Так, у статті «Спільна праця»

[14, 7] розповідалося про те, що у с. Шешори діячки «Жіночої громади» домовилися про колективні польові роботи навесні: сапали разом свої кукурудзяні лани. Жіноча ініціатива позитивно вплинула і на чоловіків, які також вирішили колективно працювати у косовицю. Проте соціалістичні ідеї колективізму, боротьби за новий, справедливий лад для трудівників, сповідувани редакцією часопису «Жіночий голос», не означали світоглядної близькості з комуністами.

На сторінках західноукраїнського соціалістичного часопису розміщувалися повідомлення про репресії у Радянській Україні і гостро критикувався комунізм у його московсько-більшовицькому варіанті, визначальними характеристиками якого вважалися «абсолютизм (диктатура) влади і зв'язані з тим абсолютизмом знищення особистої свободи людини, рабство думки й духа» [15, 3]. При цьому очевидним був європейський політичний вектор часопису: у замітках і кореспонденціях уміщені були новини про соціалістичні рухи у Швеції, Данії, Великобританії та активну участь жіноцтва у них.

Про важливу роль національного чинника в ідеології українських соціалісток свідчить ранжування цінностей у редакційній статті «З духом часу вперед»: «Безконечна черга українського працюючого жіноцтва йде до здійснення найвищих національних і соціальних ідеалів» (підкреслення наше. — О. Х.) [11, 1]. Західноукраїнські соціалістки вважали національний фактор одним із найбільш вагомим при формуванні політичних переконань аудиторії, про це свідчать і звернення до читачок — «українська поступова жінка», «українське працююче жіноцтво» тощо. Авторки формували національний дискурс через виховання патріотизму у своїх читачок, підкреслення виняткової ролі жінки у національно-визвольній боротьбі українського народу.

На практиці організація «Союз українських працюючих жінок "Жіноча громада"» займалася культурно-освітньою (підтримка українського шкільництва, просвіта селянства, проведення концертів тощо), благодійницькою та господарською (створення кооперативів) діяльністю, подібно до тієї, яку провадив і «Союз українок». Проте згоди між цими двома жіночими організаціями не було через ідеологічні розбіжності. Часопис «Жіночий голос» від 3 липня 1937 р. повідомляв, що провід «Союзу українок» вороже поставився до створення Союзу українських працюючих жінок, оскільки вважав, що це призведе до ослаблення найпотужнішої української жіночої організації

і розпорошення українських громадських сил у Польщі [16, 3]. Своєю чергою редакція журналу пояснювала заснування Союзу українських працюючих жінок «Жіноча громада» тим, що «більшість українського працюючого жіноцтва не погоджувалася з ідеологією і тактикою існуючої вже жіночої організації» [16, 4]. Зі сторінок жіночої преси з обох таборів лунали звинувачення у розколі українського жіночого руху, у дискредитації його діяльності тощо. Подібні повідомлення свідчать про ідеологічну конкуренцію цих потужних організацій за свідомість української жінки.

Як наголошували редакторки часопису «Жіночий голос», «Союз українок» захоплювався виключно боротьбою за жіночі права, до якої соціалістки ставилися з упередженням. Феміністська ідеологія в її класичній версії, на думку соціалісток, розриває пролетарську спільку чоловіка і жінки й послаблює боротьбу за соціальну справедливість: «Рівночасно "Жіночий Голос" визнає засаду єдності української працюючої громади без різниці пола й буде протиставитися всім, хто бажав би українську працюючу жінку повернути проти її товариша, батька, чоловіка, брата» [11, 2].

Тому цілком у згоді з традиційними приписами патріархального суспільства редакція наголошувала на материнстві та вихованні дітей як на найважливішій функції жінки. Патріархальні норми часто поєднувалися з патріотичною риторикою. Так, основними завданнями, які новостворена організація «Союз українських працюючих жінок "Жіноча громада"», ставила перед собою були: «виховувати свідому матір, виростити правдиву організовану Українку» [4, 1]. Виховання національної свідомості молодого покоління вважалося виключно материнським обов'язком. Авторки матерів закликали протистояти впливу чужоземної освіти принаймні у межах родини: навчати дитину рідної мови вдома, плекати українські традиції, відзначати разом з дітьми національні свята.

Дописувачки фіксували реальне становище жінки, яка хоч і здобула певні політичні права, але ще не мала справжньої рівноправності: «Домашнє господарство, це одиноке місце, де нам ніхто не може приказувати» [17, 3]. Багато текстів було присвячено домогосподарству: куховарству, рукоділлю, догляду за будинком, городом, садом тощо. Тому попри те, що зі сторінок лунали заклики до здобуття професії і виходу жінок на ринок праці, ніхто не ставив питання про зняття відповідальності з неї за домашню обслуговуючу працю у родині. З'являлися лише окремі дописи, як по-іншому можна

організувати свій час і працю. Наприклад, наголошувалося на необхідності створення дитячих садків у селах, особливо під час жнив. Якщо не було можливості організувати таку установу, радили просто влаштувати колективний догляд за дітьми під час польових робіт.

Висновки. Журналісти часопису «Жіночий голос» розміщували такі матеріали, які конструювали його ідеологічний дискурс: ідеологічні матеріали (статті провідних соціалістичних діячів), біографічні нариси соціалісток, художні твори народницького спрямування, повідомлення про ті події, які популяризували «ліві» ідеї (наприклад, колективізму) тощо.

Питання про суспільну роль жінки ставилося у багатьох публікаціях газети. «Жіночий голос» обстоював права жінок у публічній сфері, визнавав ще недостатньою участь жінок у політичному житті країни: «Замало є віддати голос на виборах — жінка повинна стати співтворцем політичного життя нації» [11, 2]. Редакція часопису також вимагала реалізації права жіноцтва на працю, яка б відповідала здібностям жінки. У «Жіночому голосі» було чимало спільного з принципами, задекларованими у пресі іншою потужною громадською організацією, «Союзом українок» («Жінка» «Громадянка»). Наприклад, емансипація жінки в усіх сферах життя: політичній, економічній, культурній та освітній. Водночас жінок закликали до праці на користь національного відродження краю, плекалася ідея незалежності України.

У часописі «Жіночий голос» соціалістичні ідеї були невіддільні від національних ідеалів і гасел про права жіноцтва у публічній та приватній сферах, проте у журналістській риторичі виявлялися і патріархатні імпульси. Ідеологічний дискурс цього часопису синтезував ідеї та концепції соціалізму, національно-державницької ідеології і фемінізму.

Джерела

1. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / пер. О. Вольної, Г. Сташків. Львів: Літопис, 2010. 538 с.
2. Lazar M. M. Feminist Critical Discourse Analysis. Articulating a Feminist Discourse Praxes1 URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405900701464816> (last accessed: 30 October 2019).
3. Дейк ван Т. Дискурс и власть. Репрезентация доминирования в языке и коммуникации. Москва: Либроком, 2013. 344 с.
4. Краевий Конгрес Українських Працюючих Жінок. *Жіночий Голос*. 1937. Ч. 7 (72). С. 1.
5. Тетерюк М. Шанталь Муфф. Пристрасть до політики. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/shantal-muff-pristrast-do-politiki-politika-i-pristrast-134862.html>

6. Животко А. Історія української преси. Київ: Наша культура і наука, 1999. 368 с.
7. *Жіночий голос*. 5 липня 1938. Ч. 13 (90). С. 1.
8. Ehrenreich B. What is Socialist Feminism? URL: <https://www.marxists.org/subject/women/authors/ehrenreich-barbara/socialist-feminism.htm> (last accessed: 21.11.2019).
9. Блажкевичева І. Анна Павлик (У річницю смерті піонерки українського поступового жіночого руху). *Жіночий Голос*. Жовтень 1936. Ч. 1 (63). С. 6.
10. Поклін народнім борцям. *Жіночий Голос*. Липень 1937. Ч. 7 (72). С. 3.
11. З духом часу вперед. *Жіночий Голос*. Жовтень 1936. Ч. 1 (63). С. 1.
12. Солганик Г. Я. Язык СМИ и политика. Москва: Изд-во Московского ун-та. 2012. 952 с. URL: <http://lib.sale/knigi-jurnalistika/yazyk-smi-politika-izdatelstvo-moskovskogo.html>
13. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884–1939. Київ: Либідь, 1995. 424 с.
14. Спільна праця. *Жіночий Голос*. Липень 1937. Ч. 7 (72). С. 7.
15. Сучасна українка. *Жіночий Голос*. Жовтень 1936. Ч. 1 (63). С. 3.
16. Менше крику, а більше праці. *Жіночий Голос*. Липень 1937. Ч. 7 (72). С. 3–4.
17. Наші обов'язки. *Жіночий Голос*. Липень 1937. Ч. 7 (72). С. 3.

References

1. McQuail, D. (2010). *Teoriia masovoi komunikatsii [Theory of Mass Communication]*. Lviv: Litopys [in Ukrainian].
2. Lazar, M. M. *Feminist Critical Discourse Analysis. Articulating a Feminist Discourse Praxes1* [in English]. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405900701464816>
3. Deik van, T. (2013). *Discourse and Power. Representation of Dominance in Language and Communication*. Librokom, Moskva, 344 p. [in Russian].
4. "Краєвй Konhres Ukrainykh Pratsiuiuchykh Zhinok". (1937). *Zhinochyj Holos*, Issue 7 (72), p. 1 [in Ukrainian].
5. Teteriuk, M. "Shantal Muff. Prystrast do polityky" [in Ukrainian]. <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/shantal-muff-pristrast-do-politiki-politika-i-pristrast-134862.html>
6. Zhyvotko, A. (1999). *Istoriia ukrainskoi presy [History of Ukrainian Press]*. Nasha kultura i nauka, Kyiv, 368 p. [in Ukrainian].
7. *Zhinochyj Gholos*. 5 July 1938, Issue 13 (90), p. 1 [in Ukrainian].
8. Ehrenreich, B. (1976). *What is Socialist Feminism?* [in English]. <https://www.marxists.org/subject/women/authors/ehrenreich-barbara/socialist-feminism.htm>.

9. Blazhkevychycheva, I. (1936). "Anna Pavlyk (U richnytsiu smerti pionirky ukrainskoho postupovoho zhinochoho rukhu)", *Zhinochy Holos*, October, Issue 1 (63), p. 6 [in Ukrainian].
10. "Poklin narodnim bortsiam". (1937). *Zhinochy Holos*, July, Issue 7 (72), p. 3 [in Ukrainian].
11. "Z dukhom chasu vpered". (1936). *Zhinochy Holos*, Issue 1 (63), p. 1 [in Ukrainian].
12. Solganik, G. Ya. (2012). *Yazyk SMI i politika* [Media Language and Politics]. Izdatelstvo Moskovskogo universiteta, Moskva, 952 p. [in Russian].
<http://lib.sale/knigi-jurnalistika/yazyik-smi-politika-izdatelstvo-moskovskogo.html>
13. Boghachevska-Khomiak, M. (1995). *Bilym po bilomu. Zhinky v hromadskom zhytti Ukrainy* [White on White. Women in Public Life in Ukraine. 1884–1939]. Lybid, Kyiv, 424 p. [in Ukrainian].
14. «Spilna pratsia». (1937). *Zhinochy Holos*, July, Issue 7 (72), p. 7 [in Ukrainian].
15. «Suchasna ukrainka». (1936). *Zhinochy Holos*, October, Issue 1 (63), p. 3.p [in Ukrainian].
16. «Menshe kryku, a bilshе pratsi». (1937). *Zhinochy Holos*, July, Issue 7 (72), pp. 3–4 [in Ukrainian].
17. «Nashi oboviazky». (1937). *Zhinochy Holos*, July, Issue 7 (72), p. 3. [in Ukrainian].
- Подано до редакції: 27.11.2019 р.
Прийнято до друку: 26.12.2019 р.

Хамедова О. А., доцент кафедри журналістики і нових медіа Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна), кандидат філологічних наук

ЗАПАДНОУКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ «ЖІНОЧИЙ ГОЛОС» (1931–1939):
ВЕРСИЯ СОЦІАЛІСТИЧЕСЬКОГО ФЕМІНИЗМА

В статті досліджується журнал «Жіночий голос», який видавався з 1931 по 1939 рік у Львові і був офіційним друкованим органом громадської організації «Союз українських працюючих жінок "Женская громада"». Охарактеризована сутність редакційної політики журналу «Жіночий голос», який позиціонував себе як соціалістический, визначений ідеологічний дискурс, формуючий журнал. Це видання пройшло довгий шлях від тематическої сторінки в газеті соціалістів «Громадський голос» до самостійного журналу.

Вибрана методологія — синтез феміністического дискурс-аналізу з досягненнями постколоніальної критики. Багато матеріалів в журналі можна назвати ідеологічними текстами, оскільки вони розповсюджували соціалістическі ідеї. В журналі «Жіночий голос» ідеологічний дискурс формувался в тому числі і за рахунок героїзації діячів соціалістического руху кінця XIX — початку XX в. Журнал цілеспрямовано конструював ідеалізований образ української соціалістки-феміністки. Інтенціональність тексту збігалася з його прагматикою, оскільки авторський закликання до преданності соціалістическим ідеалам знаходили відгук у багатьох читальниці-працівниці.

В журнальних статтях досить часто згадується загальна з чоловіками боротьба проти капіталістів, що свідчить про небажання редакції ідентифікувати видання виключно з феміністическим рухом. Для соціалісток важливою передусім була ідея економічного звільнення жінки, боротьба за гідні умови праці і її оплати, оскільки в цьому бачили чоловіки-пролетарії.

Редакція соціалістического журналу трималася того переконання, що виключно феміністическими закликаннями можна увлести тільки буржуазну жінку, а українським селянкам і працівницям (які були основною читальською аудиторією журналу) будуть ближче ідеї соціальної справедливості.

Для ідеологіческих текстів журналу характерні своєрідна авторська інтерпретація політическої ситуації, власні ідейні акценти і специфіческа стилістика. В результаті дослідження було визначено, що запіноукраїнський журнал «Жіночий голос» пропонував власну версію фемінізму, який включав феміністическі ідеї,

Дослідження історії феміністических тенденцій в медійному дискурсі і специфіки їх втілення в пресі є новим і перспективним напрямком в українськом медіаведенні.

Ключові слова: журнал, преса, «Жіночий голос», соціалізм, фемінізм, ідеологія.